

De referentieniveaus taal en rekenen in een notendop

De referentieniveaus, zoals geformuleerd door de Expertgroep Doorlopende Leerlijnen Taal en Rekenen (commissie Meijerink), leggen vast wat leerlingen op een bepaald moment in hun schoolloopbaan moeten kennen en kunnen op het gebied van taal en rekenen. De taal- en rekenniveaus gaan dienen als **referentiepunt** bij de overgang van het primair naar het voortgezet onderwijs en van het voortgezet onderwijs naar het middelbaar of hoger onderwijs. Daarnaast maken de referentieniveaus een doorlopende leerlijn mogelijk.

In 2014 vinden de eerste officiële examens plaats waarin gebruik gemaakt wordt van de referentieniveaus, in het voortgezet onderwijs en mbo-niveau 4. In 2015 gebeurt dit ook bij mbo-niveau 2 en niveau 3.

Het nut van de referentieniveaus:

- ze bieden houvast bij de overdracht van primair onderwijs → voortgezet onderwijs → mbo/ hbo /wo door het gebruik van een eenduidige en gemeenschappelijke taal;
- meer eenduidigheid in taal- en rekenonderwijs in de gehele onderwijskolom;
- meer doelgericht taal- en rekenonderwijs omdat er minimumdoelen vastgesteld zijn;
- het primair onderwijs kan ervoor kiezen om met zwakke leerlingen naar 1F toe te werken;
- de niveaus zijn te toetsen waardoor goed zichtbaar wordt wat het niveau van beheersing is voor taal en rekenen voor zowel de leerling als de leraar en de school;
- het voortgezet onderwijs en het mbo / hbo / wo hebben ijkpunten om eventuele achterstanden te kunnen bepalen en een passend aanbod te doen;
- impuls bij het ontstaan van doorlopende leerlijnen voor rekenen en taal.

Doelen en niveaus

De Expertgroep beschrijft de taal- en rekenvaardigheidniveaus in vier domeinen:

Taalvaardigheid	Rekenvaardigheid
Mondelinge taalvaardigheid	Getallen
Leesvaardigheid	Verhoudingen
Schrijfvaardigheid	Metten en meetkunde
Begrippenlijst en Taalverzorging	Verbanden

Voor Nederlandse taal zijn er vier niveaus beschreven. Deze niveaus, aangeduid als 1F, 2F, 3F en 4F, geven een opklimmende moeilijkheidsgraad in basiskennis en -vaardigheden aan. Elk fundamenteel niveau omvat het voorgaande niveau. Bij het behalen van een fundamenteel niveau kan het volgende fundamentele niveau gezien worden als een streefniveau. Voor Nederlandse taal zijn daarom geen aparte streefniveaus beschreven.

Voor rekenen zijn er drie niveaus beschreven. Bij rekenen is er, anders dan bij taal, geen invulling gegeven aan het vierde niveau omdat men daar geheel in het domein van de wiskunde komt. Bij de referentieniveaus rekenen gaat het om van elkaar onderscheiden fundamentele en streefniveaus, welke beide op drie niveaus zijn beschreven. De fundamentele niveaus (1F, 2F en 3F) richten zich op basale kennis en inzichten en zijn gericht op een meer toepassinggerichte benadering van rekenen. De streefniveaus (1S, 2S en 3S) bereiden al voor op de meer abstracte wiskunde.

Voor het PO en SO zijn voor zowel Nederlandse taal als rekenen twee referentieniveaus vastgesteld vanwege de (vrij grote) niveauverschillen tussen leerlingen. Bij taal gaat het om de niveaus 1F en 2F, bij rekenen om 1F en 1S. (Zie figuur hierna)

	(S)BAO / WEC	PRO	vmbo bb/kb	vmbo gt/tl	havo	vwo	mbo 1,2,3	mbo 4
Nederlands	1F/2F	1F	2F	2F	3F	4F	2F	3F
Rekenen/wiskunde	1F/1S	1F	2F	2F	3F	3F	2F	3F

Voor VO krijgen de referentieniveaus een duidelijke positie in de examenprogramma's vanwege de vertaling naar examenopgaven en toetsen.

De niveaus 2F, 3F en 4F Nederlands vormen de wettelijke ondergrens voor alle examenprogramma's. Daarbij is niveau 3F het streefniveau voor leerlingen die niveau 2F hebben bereikt en niveau 4F het streefniveau voor leerlingen die niveau 3F hebben bereikt. Een voldoende voor het examen Nederlands betekent dat de leerling heeft aangetoond dat hij in ieder geval het fundamentele referentieniveau passend bij de schoolsoort beheerst.

Voor VO vormen de fundamentele referentieniveaus 2F en 3F de basis voor de rekentoets. Beheersing van basisvaardigheden - vaardigheden die elke leerling zou moeten beheersen, ongeacht de gekozen richting of profiel - staat voorop. Voor rekenen zijn de niveaus 2F en 3F de wettelijke ondergrens. De streefniveaus 2S en 3S vervullen eventueel een rol in de (wiskunde) examens voor havo en vwo. Dit wordt echter niet in wetgeving vastgelegd.

In het MBO worden de in de eindtermen opgenomen referentieniveaus vertaald naar examenopgaven en toetsen op een zodanige wijze dat deze inzicht geven of de leerling het desbetreffende referentieniveau 2F of 3F minimaal beheerst.

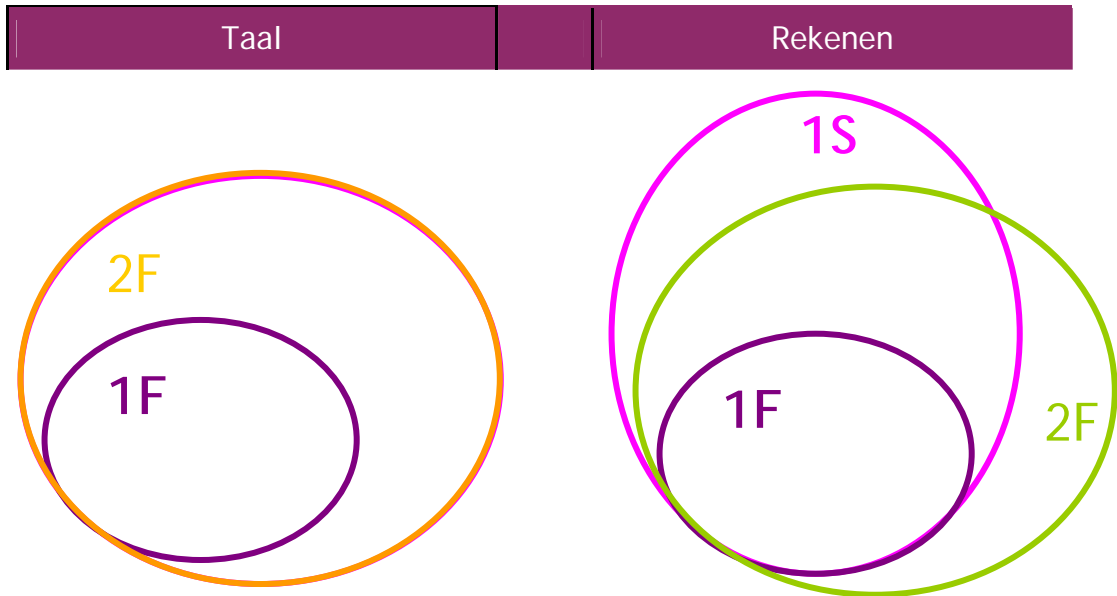
Bij rekenen/wiskunde gaat het om de toepassing in de beroepspraktijk. Voor Nederlands is het onderdeel fictionele, narratieve en literaire teksten - een subdomein binnen het domein leesvaardigheid - uitgezonderd.

Voor mbo-3 deelnemers die dit willen/kunnen kunnen scholen toewerken naar de beheersing van niveau 3F. Dit niveau wordt niet wettelijk vastgelegd.

Niveau 2F wordt beschouwd als **maatschappelijk minimumniveau**.

In de figuren hieronder is de onderlinge samenhang tussen 1F en 2F met 1S weergegeven voor taal en rekenen.

Let op:

Het 1S-niveau bij rekenen bestaat uit 1F, een deel van 2F en een deel met moeilijkere leerstof. 2F heeft daarnaast leerstof die niet tot 1S behoort (het groene deel rechts). In dat gedeelte zit bijvoorbeeld rekenen met negatieve getallen. Het onderwerp moeilijkere breuken bijvoorbeeld behoort wel tot 1S en niet tot 1F of 2F (het roze gedeelte boven).

Invoering van de referentieniveaus

Enkele thema's en vragen die bij de invoering van de referentieniveaus een rol spelen:

- Binnen het primair en voortgezet onderwijs en het mbo is behoefte aan (onafhankelijke) toetsen waarmee achterstanden in kaart gebracht kunnen worden, in combinatie met een adequate inrichting van het leerlingvolgsysteem.
- Het voortgezet onderwijs en het mbo hebben vragen over de plaats van rekenen in het curriculum, over remediëren en/of onderhouden en de rol van remedial teaching. Daarnaast zijn de volgende vragen actueel: moeten de referentieniveaus voor taal en rekenen alleen worden ingevoerd via de vakken Nederlands en wiskunde, of bij alle taal- en rekenvakken? Wat betekent dit voor het kennisniveau van de docenten? Veel docenten in het voortgezet onderwijs en het mbo merken dat ze de rekendidactiek van hun leerlingen niet kennen of dat ze niet in staat zijn leerlingen feedback te geven op hun spelling.
- Het primair onderwijs kan voor rekenen al dan niet kiezen voor een groepsindeling naar 1F- of 1S-niveau in de groepen ((6), 7 en 8). Belangrijke factor in de praktijk is de uitwerking hiervan in de nieuwste generatie rekenmethodes.
- In hoeverre hebben de referentieniveaus invloed op de gegevensoverdracht tussen sectoren: hoe vindt de gegevensoverdracht plaats en worden er nieuwe taal- en rekentoetsgegevens terug gekoppeld aan het voorafgaand onderwijs?
- In hoeverre hebben de referentieniveaus invloed op de leerlingstromen, profilering en positionering van scholen?